Socialutskottets betänkande 1986/87:24

om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 (prop. 1986/87:109 bil. 4, p. 2)

SoU
1986/87:24

FEMTE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen har i proposition 1986/87:109 bil. 4 p. 2 om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 föreslagit riksdagen att under särskilt anslag G 11. Bidrag till viss ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet

1. bemyndiga regeringen att avyttra statens aktieinnehav i Een-Holmgren Ortopediska AB i enlighet med det mellan staten och Landstingens inköpscentral, ek. för., upprättade avtalet,

2. upphäva bemyndigandet för fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten borgen för lån till Een-Holmgren Ortopediska AB för högst 500 000 kr. jämte ränta,

3. till *Bidrag till viss ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisa ett anslag av 3 750 000 kr.

Motioner

I motion 1986/87:So149 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:109 avslår hemställan under femte huvudtiteln, G 11.

I motion 1986/87:So150 av Anne Wibble m. fl. (fp) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 1), att riksdagen avslår regeringens förslag om 3 750 000 kr. på anslaget G 11., Socialdepartementet, Bidrag till viss ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet.

Utskottet

Den ortopediska verkstaden vid Karolinska sjukhuset och Een-Holmgren Ortopediska AB hade år 1977 sedan länge svarat för hälften var av tillverkning och anpassning av de ortopediska hjälpmedel som utlämnats till patienter inom Stockholms läns landsting.

Under 1977 träffades överenskommelse mellan staten, ägarna till Een-Holmgren Ortopediska AB och Landstingens inköpscentral ek. för. (LIC) om samgående i ett ortopedtekniskt företag i Stockholmsregionen. Överenskommelsen innebar att verksamheten vid Karolinska sjukhusets ortopediska

1 *Riksdagen 1986/87. 12 saml. Nr 24*

Rättelse: S. 1 rad 3 Står: stadsbudgeten Rättat till: statsbudgeten

verkstad slogs samman med motsvarande verksamhet vid Een-Holmgren Ortopediska AB. Därigenom skulle man nå en rationell patientservice inom sjukvårdsområdet och skapa anställningstrygghet åt personalen vid Karolinska sjukhusets hjälpmedelssektion. De svårigheter man ansåg föreligga – i vart fall på sikt – att upprätthålla en tillfredsställande hjälpmedelsproduktion vid sjukhusets ortopediska verkstad skulle undvikas genom sammanslagningen.

Genom överenskommelsen blev de tre parterna ägare av vardera en tredjedel av aktierna i bolaget med ett totalt nominellt aktiekapital om 225 000 kr. (numera 1 350 000 kr.).

Statens tillskott i det nybildade Een-Holmgren Ortopediska AB erlades i form av apportegendom såsom teknisk utrustning, råvaror, kundfordringar m. m. vid den av Karolinska sjukhuset bedrivna ortopedtekniska hjälpmedelsverksamheten.

Bolaget gavs vidare möjlighet att utnyttja ett statligt borgensåtagande avseende lån till bolaget för högst 500 000 kr. jämte ränta. Borgensåtagandet tillkom på grundval av riksdagens bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten borgen för sådant lån.

Enligt överenskommelsen 1977 skulle vidare Een-Holmgren Ortopediska AB överta och driva protesforskningslaboratoriet vid Karolinska sjukhuset mot årliga bidrag av staten. Villkoren härför bestämdes i särskilt avtal år 1980 (prop. 1980/81:95 s. 19, SoU 27, rskr. 278). Det årliga bidraget uppgår för närvarande till 1 milj. kr. och utgår från anslaget Bidrag till undervisningssjukhus m. m. Bidraget ingår i de medel som behandlas i propositionen 1986/87:104 om bidrag till undervisningssjukhus m. m. och propositionen 1986/87:144 om överenskommelse om statlig driftsersättning för läkarutbildning och forskning m. m.

Som ett ytterligare led i avtalet år 1977 ingick att staten skulle behålla aktierna under minst fem år fr. o. m. den 1 juli 1977. I arbetet stadgades också en ömsesidig hembudsskyldighet vid eventuell överlåtelse av aktier.

Een-Holmgren Ortopediska AB var framgångsrikt med stigande omsättning fram till 1985. Under detta år förlorade bolaget kompetent personal som startade konkurrerande företag. Bolagets marknadsandel i Stockholms- och Uppsalaområdet utgör nu 65–70 % till följd av konkurrensen. I detta område finns i dag tre nya bolag med ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet.

Bolaget hamnade 1986 i akuta ekonomiska svårigheter och hade stort behov av kapitaltillskott. Ett preliminärt bokslut för 1986 utvisade ett negativt resultat om ca 2,7 milj. kr. efter upplösning av tillgängliga reserver. Det innebar att bolaget utan tillskott av kapital hade varit skyldigt att upprätta likvidationsbalansräkning. Resultaten före bokslutsdispositioner och skatt uppgick för 1985 och 1986 till förluster om 1 508 519 resp. 6 222 510 kr. Även för 1987 beräknas bolaget gå med en större förlust.

Familjerna Een och Holmgren avyttrade hösten 1986 och i början av 1987 sin tredjedel i bolaget till LIC.

Regeringen uppdrog den 13 november 1986 åt statens förhandlingsnämnd att sälja statens aktieinnehav i bolaget med iakttagande av bl. a. bestämmelserna i ett mellan aktieägarna i bolaget träffat konsortialavtal från den 31 mars 1977 vari bl. a. stadgas hembudsskyldighet.

Statens förhandlingsnämnd har fört överläggningar med LIC i frågan. Överläggningarna har lett till en överenskommelse som träffats under förbehåll av regeringens godkännande. Överenskommelsen innebär att LIC förvärvar statens aktieinnehav i bolaget för en köpeskilling om 500 000 kr. Överenskommelsen innebär också att bolaget avstår från att utnyttja statens borgensåtagande, vilket hittills inte tagits i anspråk. I anslutning till överläggningarna har det särskilda avtalet om statligt bidrag till bolagets protesforskningslaboratorium, vilket redovisas under femte huvudtiteln, Hälso- och sjukvård m. m. anslaget Bidrag till undervisningssjukhus m. m., sagts upp och upphör att gälla med utgången av december månad 1987. Bidraget ingår som ovan anmärkts i de medel som behandlas i propositionerna 1986/87:104 och 1986/87:114. Överenskommelsen innebär slutligen att staten till bolaget skall tillskjuta 1,75 milj. kr. för år 1986 och 2 milj. kr. för år 1987 som särskilt driftsbidrag. Enligt överenskommelsen skall bidraget betalas ut senast den 1 september 1987.

I *motion 1986/87:So149 av Nils Carlshamre m.fl.* (*m*) hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:109 avslår hemställan under femte huvudtiteln, G 11. Motionärerna anför att orsaken till och omfattningen av de ekonomiska svårigheter som bolaget sägs befinna sig i inte redovisas i propositionen och att det därför inte finns förutsättningar för riksdagen att fatta beslut i frågan.

I motion 1986/87:So150 av Anne Wibble m. fl. (*fp*) hemställs såvitt här är i fråga (*yrkande 1*), att riksdagen avslår regeringens förslag om 3 750 000 kr. på anslaget G 11. Socialdepartementet, Bidrag till viss ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet. I motionen anförs att möjligheterna för staten att sälja sin andel till privata intressenter bör undersökas närmare innan riksdagen beslutar om ekonomiskt tillskott av ifrågavarande storlek.

Utskottet som vid sin behandling erhållit kompletterande uppgifter beträffande bolagets ekonomi m. m. gör följande bedömning.

Som skäl för hemställan i propositionen hänvisas bl. a. till bolagets ekonomiska svårigheter och till att produktion av handikapphjälpmedel inte är en statlig angelägenhet. Det direkta engagemanget från statens sida i ett enskilt företag i förevarande fall motiverades med de särskilda förhållanden som tidigare rådde för produktionen av ortopediska hjälpmedel i Stockholmsområdet.

Mot bakgrund av den redovisning som nu föreligger anser utskottet att en avyttring av statens andel i bolaget är att föredra. Med beaktande bl. a. av bolagets ekonomiska ställning och förekomsten av hembudsklausul förordar utskottet en försäljning till LIC på de föreslagna villkoren.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:So149 (m) och 1986/87:So150 (fp) yrkande 1. Utskottet tillstyrker propositionens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bemyndigande för regeringen*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:So149 i motsvarande del bemyndigar regeringen att avyttra statens aktieinnehav i Een-Holmgren Ortopediska AB i enlighet med det mellan staten och Landstingens inköpscentral, ek. för., upprättade avtalet,

2. beträffande *borgen*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:So149 i motsvarande del upphäver bemyndigandet för fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten borgen för lån till Een-Holmgren Ortopediska AB för högst 500 000 kr. jämte ränta,

3. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:So149 i motsvarande del och motion 1986/87:So150 yrkande 1 till *Bidrag till viss ortopedteknisk hjälpmedelsverksamhet* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag av 3 750 000 kr.

Stockholm den 23 april 1987

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Ulla Tillander (c), Anita Persson (s), Blenda Littmarck (m), Aina Westin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ingrid Andersson (s), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Claes Rensfeldt (s) och Maud Björnemalm (s).

Reservationer

1. Bemyndigande för regeringen m. m. (mom. 1–3 i hemställan)

av Göte Jonsson, Blenda Littmarck och Ann-Cathrine Haglund (alla m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Som skäl" och slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Een-Holmgren Ortopediska AB var framgångsrikt med stigande omsättning fram till 1985. Därefter har företaget hamnat i ekonomiska svårigheter. Syftet med de 3,75 milj. kr. som regeringen nu begär är att undvika en konkurs.

Det har från regeringens sida inte redovisats tillräckliga skäl för att godta den förlusttäckning som föreslås i propositionen och övriga villkor i föreliggande överenskommelse. Möjliga alternativa lösningar har inte heller redovisats. Genom ett direkt statligt stöd till ett företag på marknaden

förändras konkurrenssituationen även för andra företag.

Utskottet avstyrker därför, med bifall till motionerna 1986/87:So149 (m) och 1986/87:So150 (fp) yrkande 1, förslagen i propositionen.

dels att utskottet under mom. 1–3 bort hemställa

1. beträffande *bemyndigande för regeringen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:So149 delvis avslår i proposition 1986/87:109 bil. 4, p. 2 framlagt förslag om bemyndigande för regeringen att avyttra statens aktieinnehav i Een-Holmgrens Ortopediska AB,

2. beträffande *borgen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:So149 delvis avslår i proposition 1986/87:109 bil. 4, p. 2 framlagt förslag om upphävande av bemyndigande att teckna viss borgen,

3. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:So149 delvis och motion 1986/87:So 150 yrkande 1 avslår i proposition 1986/87:109 bil. 4, p. 2 framlagt förslag om medelsanvisning.

2. Bemyndigande för regeringen m. m. (motiveringen till mom. 1–2 i hemställan)

av Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) som anser:

att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Som skäl" och slutar med "föreslagna villkoren" bort ha följande lydelse:

Enligt vad som uppgivits från socialdepartementets sida var Een-Holmgren Ortopediska AB framgångsrikt med stigande omsättning fram till 1985. Därefter har företaget hamnat i ekonomiska svårigheter. Syftet med de 3,75 milj. kr. som regeringen nu begär är att undvika en konkurs.

Utskottet noterar att regeringen under senare år har lyckats mindre väl i sin roll som delägare i företaget. De alternativ som nu föreligger är antingen en likvidation med åtföljande rekonstruktion eller ett tillskott av ägarkapital. Mot bakgrund av statens långvariga engagemang i företaget är utskottet berett att tillstyrka ett förlusttäckningsbidrag. Utskottet tillstyrker vidare en försäljning av företaget till LIC på angivna villkor.

3. Medelsanvisningen (mom. 3 i hemställan)

av Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk) och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Med hänvisning till" och slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:So149 (m) och 1986/87:So150 (fp) yrkande 1. I propositionen har emellertid anslaget givits en benämning som ger intryck av att anslaget är ett stöd till handikappade. Mot bakgrund av bidragets syfte bör anslaget

benämnas G 11. Bidrag till täckning av förlust i visst företag. Utskottet tillstyrker propositionens förslag med nämnda ändring i fråga om benämning av anslaget.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

3. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:So149 i motsvarande del och motion 1986/87:So150 yrkande 1 till *Bidrag till täckning av förlust i visst företag* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag av 3 750 000 kr.